

ตอนที่ 2
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสตรี
ของทางตะวันตก

บทที่ 2

แนวความคิดและขบวนการเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศ

2.1 จุดเริ่มต้นและลำดับความเป็นมา

หากจะมองย้อนไปในอดีตถึงจุดเริ่มต้นของความเคลื่อนไหวและขบวนการในการเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศ เราจะเห็นว่ามันปรากฏขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วง ค.ศ. 1789-1830 (พ.ศ. 2332-2373) โดยนักต่อสู้หญิงชาวฝรั่งเศสคือ โอลิมป์ เดอ กูจ (Olympe de Gouges, 1748-1793) ได้ประกาศสิทธิสตรี 17 ข้อ เรียกร้องสิทธิเสมอภาคให้สตรีในด้านต่างๆ เช่น เสรีภาพทางความคิด สิทธิในการศึกษา สิทธิในทรัพย์สิน การปฏิรูปกฎหมายว่าด้วยการแต่งงาน ในระหว่างการปฏิวัติฝรั่งเศส แต่เธอก็ถูกประหารชีวิตด้วยกิโยตินด้วยข้อหาที่ว่าละเลยคุณธรรมที่เพศหญิงควรจะมี จากนั้นจากการเขียนคำประกาศ เรียกร้องสิทธิเสมอภาคของสตรีไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิสตรี¹ (Declaration of the Rights of Women)

โดยการต่อสู้นั้นได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องยาวนาน จนกระทั่งเมื่อสตรีที่เป็นกรรมกรในโรงงานทอผ้าที่เมืองชิคาโก สหรัฐอเมริกา ได้ลุกขึ้นมาประท้วงการถูกเอาเปรียบกดขี่ทารุณจากนายจ้างที่ใช้ให้ต้องทำงานวันละ 12-15 ชั่วโมงแต่ได้รับค่าแรงเพียงน้อยนิด อีกทั้งสตรีมีครรภ์ก็ถูกให้ลาออกจากงาน จนในวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 1907 คลารา แซทกิน (Clara Zetkin, ค.ศ. 1857-1933) ได้สนับสนุนการประท้วงของกรรมกรสตรีให้นายจ้างลดเวลาการทำงานจาก 12-15 ชั่วโมงให้เหลือ 8 ชั่วโมง พร้อมทั้งปรับปรุงสภาพที่ทำงานให้ถูกสุขลักษณะ ไม่แออัด และไม่ให้เกิดอันตรายได้ง่าย และให้สตรีมีสิทธิในการเลือกตั้ง โดยใน 3 ปีต่อมาข้อเรียกร้องเหล่านี้ก็บรรลุผล และในวันที่ 8 มีนาคม ค.ศ. 1910 ผู้แทนสตรีจาก 18 ประเทศที่ประชุมกันที่เมืองโคเปนเฮเกน ประเทศเดนมาร์ก ก็ได้ประกาศให้วันที่ 8 มีนาคม ของทุกปี เป็นวันสตรีสากล

¹ ประมวลจาก อมรสิริ สัตย์สุริยกุล และจีรติ ดิงศภทิพย์, "Feminism : จากก้าวแรกจนถึงวันนี้.." ใน สตรีทัศน์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 สิงหาคม - ตุลาคม 2526, หน้า 17.

ขบวนการเรียกร้องความยุติธรรมระหว่างเพศในสมัยศตวรรษที่ 19 ตอนปลาย และต้นศตวรรษที่ 20 นั้น เป็นช่วงการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งสถานะทางเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง เช่น สิทธิในการได้รับค่าจ้างแรงงานที่เท่ากัน สิทธิในการครอบครองทรัพย์สินสมบัติ สิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เคท มิลเล็ท (Kate Millett) ได้แยกแยะขบวนการเคลื่อนไหวของสตรีในยุคสังคมนิยมไว้ว่ามี 3 ช่วง² คือ

ช่วงแรก (ค.ศ. 1830-1930) เป็นการต่อสู้เพื่อสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม ไม่ให้ใช้เพศมาเป็นเครื่องแบ่งแยกความแตกต่างในการจ่ายค่าแรง โดยถือว่า การทำงานที่เท่ากันจะต้องได้รับค่าแรงที่เท่ากัน

ช่วงที่สอง (ค.ศ. 1930-1945) เป็นการต่อสู้เรียกร้องเพื่อสถานะทางการเมือง

ช่วงที่สาม (ค.ศ. 1945 เป็นต้นมา) เป็นการต่อสู้ที่มีลักษณะเฉพาะตัว คือ ต่อสู้ในประเด็นสิทธิสตรี เป็นจุดเริ่มต้นของการต่อสู้เรื่องรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างเพศที่รู้จักกันคือการต่อสู้เพื่อสิทธิและการปลดปล่อยสตรี (Women's Liberation)

นอกจากนี้แล้ว ขบวนการต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีตั้งแต่ทศวรรษ 1960 เป็นต้นมาก็เริ่มเปลี่ยนแนวจากการต่อต้านระบบทุนนิยม (capitalism) ตามแบบของแนวทางสังคมนิยมมาเป็นการต่อต้านระบบถือชายเป็นใหญ่ (patriarchy) พร้อมกับความพยายามอันต่อเนื่องของการที่จะเปลี่ยนแปลงฐานะและการประพฤติปฏิบัติที่ยังคงไม่เป็นธรรมต่อสตรีในด้านต่างๆ ที่ยังคงมีอยู่ อีกทั้งพยายามที่จะค้นหาและแก้ที่สาเหตุอันเป็นที่มาของการกดขี่สตรี ซึ่งก็พบว่าบางส่วนเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทางกฎหมาย เช่น ค่าจ้างแรงงานที่ไม่เสมอภาค กฎหมายการหย่าร้าง กฎหมายครอบครัว และในขณะเดียวกันก็พยายามที่จะทำให้ผู้หญิงเองได้ตระหนักถึงปัญหาและความสำคัญของการปรับสถานภาพของสตรีให้ขึ้นมาเสมอภาคเท่าเทียมกับบุรุษ โดยที่การต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีในช่วงทศวรรษ 1970 นั้นเน้นในเรื่องการเปลี่ยนแปลงจากภายใน³ (internal) คือการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ รูปแบบของการดำรงชีวิต ทำให้ผู้หญิงตระหนักในศักยภาพ คุณค่า และพลังความสามารถของตนเองในการที่จะลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อสิทธิของตน

² อ้างจาก กาญจนา แก้วเทพ, อธิติศาสตร์, อ้างแล้ว, หน้า 54.

³ Mary Vetterling - Bragglin, Frederick A. Elliston, Jane English (eds.), *Feminism and Philosophy* (New Jersey : Littlefield, Adams & Co., 1981), pp. 1-2.

2.2 การจัดแบ่งกลุ่มผู้เรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศตามแนวคิด

แม้ว่าโดยรวมแล้วผู้เรียกร้องความเสมอภาคระหว่างเพศนั้นจะมีความเชื่อร่วมกันว่า ความไม่เสมอภาคและค้อยกว่าของฐานะทางสังคมของสตรีนั้นเป็นสิ่งที่ไม่เป็นธรรม และจำเป็นต้องมีการเคลื่อนไหวที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ แต่พวกเขาก็มีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป ไม่เฉพาะในเรื่องสาเหตุที่มาของฐานะที่ค้อยกว่าของสตรี วิธีการของการต่อสู้เพื่อให้ได้มาซึ่งความเสมอภาค แต่ยังรวมไปถึงประเด็นที่ว่า อะไรคือความเสมอภาคและความยุติธรรม

ด้วยเหตุดังกล่าว ขบวนการเรียกร้องความเสมอภาคระหว่างเพศจึงมีแนวทางที่หลากหลาย แต่ก็พอจะแบ่งได้เป็น 3 แนวทางใหญ่ๆ คือ

1. แนวทางสังคมนิยม (Socialist Feminism)
2. แนวทางแบบสุดขั้ว (Radical Feminism)
3. แนวทางปฏิรูปหรือที่มีความคิดแบบกลางๆ (Reformative or Moderate

Feminism)

อย่างไรก็ตาม การจัดกลุ่มเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้ต่อสู้เพื่อสิทธิเสมอภาคของสตรีจะต้องจัดอยู่ในกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพราะบางคนอาจมีความคิด วิธีการและจุดหมายที่ไม่ตรงกับกลุ่มใดเลย หรืออาจมีทัศนะที่คาบเกี่ยวระหว่างกลุ่มทั้งในข้อที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยก็ตาม นอกจากนั้น แม้แต่นักคิดที่อยู่ในกลุ่มเดียวกันเองก็ไม่ได้เห็นพ้องกันไปทุกอย่าง คืออาจมีความขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันในบางเรื่อง แต่โดยหลักใหญ่แล้วก็ยังพอจัดได้ว่าอยู่ในแนวทางเดียวกัน

2.2.1 ทัศนะของกลุ่มเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวความคิดแบบสังคมนิยม

กลุ่มเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวความคิดแบบสังคมนิยม (Socialist Feminism) นี้ยึดถือทฤษฎีของสังคมนิยมเป็นหลัก และเชื่อว่า การกดขี่สตรีนั้นเป็นองค์ประกอบ (function) หนึ่งของระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยสาเหตุเบื้องต้นของการกดขี่ทางเพศนั้นมีประเด็นเรื่องความไม่เสมอภาคกันในทางเศรษฐกิจเป็นปัญหาแกน อีกทั้งยังเป็นผลโดยตรงของการมีสถาบันทรัพย์สินส่วนตัว (private property) ระบบชน

ชั้น (class system) การแบ่งเพศหรือการเหยียดเพศ (sexism) พวกนี้จึงเห็นว่าการปฏิวัติทางสังคม การล้มระบบทุนนิยม และการเหยียดเพศเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปลดปล่อยสตรี

แนวคิดแบบสังคมนิยมนี้มองว่า จากจุดเริ่มต้นของผลผลิตส่วนเกิน (surplus production) ที่เป็นที่มาของระบบการแต่งงานแบบผัวเดียวเมียเดียว (monogamy) ซึ่งมีชายเป็นใหญ่ในครอบครัว (patriarchy) ด้วยเป้าหมายเพื่อให้มีทายาทที่จะแน่ใจได้ว่าเป็นสายเลือดของตนสืบต่อทรัพย์สินสมบัตินั้นได้ทำให้ภริยาเป็นเพียงผู้ให้กำเนิดบุตรและทาสในเรือน ประกอบกับการกดขี่สตรีที่ระบบทุนนิยม (capitalism) สร้างขึ้นมาโดยใช้เพศนิยม (sexism) เพื่อทำให้มีแรงงานราคาถูก และการส่งเสริมลัทธิบริโภคนิยม ให้มีการบริโภคที่เกินจำเป็น (over consumption) เพื่อขายสินค้าให้ได้ปริมาณมาก รวมทั้งการให้สตรีทำงานที่จำเป็น แต่ไม่มีค่า ไม่มีผลกำไรสำหรับสังคม เช่น การครัว การหุงหาอาหาร การดูแลบ้าน การเลี้ยงดูเด็ก ผู้ป่วยคนชรา โดยไม่ได้รับค่าแรงหรือค่าตอบแทนใดสำหรับงานที่เธอทำเพื่อครอบครัวและสังคมนั้น ได้ทำให้สตรียิ่งตกต่ำลง ผู้หญิงต้องตกอยู่ในฐานะผู้ใช้ที่พึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีวิต ไร้ซึ่งฐานะทางเศรษฐกิจหรือฐานะทางสังคมใดๆ

การวิเคราะห์ "ครอบครัว" นั้นทำให้เห็นว่า ระบบชนชั้น (class system) กับระบบชายเป็นใหญ่ (male supremacy) นั้นไม่สามารถแยกจากกันได้ การถูกกดขี่ของสตรีนั้นจึงแตกต่างออกไปจากบุรุษ เพราะเธอไม่ได้ถูกกดขี่ในฐานะชนชั้นเท่านั้น หากแต่ยังถูกกดขี่ในฐานะผู้หญิงอีกด้วย

ด้วยเหตุที่ด้านหนึ่งของการถูกกดขี่ของผู้หญิงนั้นเป็นผลมาจากการถูกกำหนดให้รับผิดชอบแต่งงานบ้าน ซึ่งเป็นงานในโลกส่วนตัว (private) และถูกกำหนดให้อยู่นอกระบบการผลิตไม่ได้มีส่วนในการผลิตอันเป็นสาธารณะ (public production) หรือผลิตเพื่อสังคม ผู้ต่อสู้ตามแนวทางสังคมนิยมจึงเห็นว่าขั้นตอนแรกของการปลดปล่อยสตรีผู้เป็นภริยาก็คือ การให้เธอได้เข้าไปมีส่วนในงานที่เป็นสาธารณะ เพื่อที่ว่าเธอจะได้เป็นอิสระทางเศรษฐกิจ ไม่จำเป็นต้องตกอยู่ในฐานะผู้ที่ต้องพึ่งพาชายในทางการเงินและจำยอมถูกกดขี่ นอกจากนั้นแล้ว ในส่วนของงานสตรี เช่น การครัว การดูแลเด็กนั้น รัฐจะต้องให้บริการ จัดให้มีศูนย์เลี้ยงเด็ก โรงครัวสาธารณะ การให้บริการและสวัสดิการเกี่ยวกับสุขภาพ เพื่อให้สตรีสามารถเข้าไปมีส่วนในกิจกรรมและการผลิตเพื่อสาธารณะได้อย่างเต็มที่

ซึ่งหากเป็นไปได้ก็จะทำให้สภาพของการแต่งงานแบบสามีเป็นนาย ภริยาเป็นผู้บริการ ผู้รับใช้ หรือชนชั้นที่ต่ำกว่านั้นสิ้นสุดลงได้

อย่างไรก็ตาม ตามแนวทางสังคมนิยม การยกเลิกครอบครัวแบบผัวเดียวเมียเดียวในฐานะที่เป็นหน่วยเศรษฐกิจของสังคม (economic unit of society) นั้นไม่ได้หมายความว่าจะเป็นการทำให้ครอบครัวไม่เป็นหน่วยทางสังคม (social unit) อีกต่อไป เพราะว่าความรักระหว่างเพศชายหญิงและการแต่งงานนั้นจะยังคงมีอยู่ต่อไป แต่ว่าจะไม่เป็นไปในรูปของสัญญาทางเศรษฐกิจ (economic contract) อย่างที่เคยเป็นอยู่สำหรับชนชั้นที่ครอบครองสมบัติ การแต่งงานจะเป็นการอยู่ร่วมกันของชายหญิงซึ่งเสรีและเสมอภาคทั้งในทางรูปแบบและการปฏิบัติอย่างแท้จริง

จะเห็นได้ว่า กลุ่มผู้ที่พยายามจะแก้ปัญหาความไม่เสมอภาคของสตรีตามแนวทางสังคมนิยมนี้เห็นว่า "เสรีภาพ" นั้นไม่เป็นแต่เพียงการล้มการเหยียดเพศ (sexism) หากแต่ยังเป็นเสรีภาพจากสภาพบังคับของความจำเป็นทางเศรษฐกิจด้วย

ในทัศนะของพวกนี้ สตรีจะเป็นอิสระและเสมอภาคได้ก็ด้วยการเปลี่ยนแปลงระบบเศรษฐกิจ โดยการล้มระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ด้วยการปฏิบัติทางสังคม โดยให้การต่อสู้ของสตรีนั้นเป็นส่วนหนึ่งและประสานไปกับการต่อสู้ทางชนชั้น และให้การเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงโดยทั้งหมด (totalistic) คือเปลี่ยนแปลงโยโยความสัมพันธ์โดยทั้งหมด

2.2.2 ทัศนะของกลุ่มเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวคิดแบบสุดขั้ว

กลุ่มเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวคิดแบบสุดขั้ว (Radical Feminism) นี้เห็นว่าการกดขี่สตรีนั้นมีลักษณะเป็นการเมือง (political) ผู้หญิงถูกจัดเป็นชนชั้นที่ด้อยกว่าผู้ชายก็เพราะเพศ และการแบ่งชั้นโดยถือเพศนี้เองที่ทำให้ผู้หญิงเป็นเพียงผู้ให้กำเนิดบุตรและถูกแยกออกจากระบบเศรษฐกิจเงินตรา (money economy)

พวกเขาเห็นว่าที่มาของการกดขี่สตรีเป็นเรื่องทางชีวภาพ (female biology) มากกว่าจะเป็นเรื่องทางเศรษฐกิจและสังคม โดยมองว่าการที่สตรีต้องตกอยู่ในฐานะเบื้องล่างชายนั้นเป็นเพราะความอ่อนแอของสตรีขณะมีบุตรทำให้เธอต้องพึ่งพาบุรุษเพื่อความอยู่รอดทั้งในด้านความเป็นอยู่และร่างกาย และสิ่งนี้เองที่เป็นพื้นฐานและสาเหตุที่แท้

จริงของการกตขีสตรี ส่วนการกตขีทางชนชั้น สถาบันทรัพย์สินส่วนตน และอื่นๆ นั้น เป็นเพียงสาเหตุรอง พวกเขาจึงเชื่อว่า การต่อต้านระบบทุนนิยมนั้นเป็นการต่อสู้ที่ยังเป็น รองการต่อต้านในเรื่องการเหยียดเพศ (sexism) ซึ่งให้ผลในเชิงจิตวิทยาเป็นหลัก ส่วนผล ในเชิงเศรษฐกิจนั้นเป็นอันดับรอง กล่าวคือ การให้สิทธิชายเหนือหญิงในด้านต่างๆ นั้น เป็นไปเพื่อให้ฝ่ายชายเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจว่าตนมีความสำคัญ (ego satisfaction) เป็นเบื้องต้น แต่มันก็มีผลในทางเศรษฐกิจตามมาด้วย

ด้วยเหตุนี้ กลุ่มที่มีแนวความคิดแบบสุดขั้วนี้จึงไม่เชื่อว่าการปฏิวัติทาง ด้านเศรษฐกิจคือการล้มระบบนายทุนนั้นจะทำให้การกตขีสตรีหมดไป พวกเขาเห็นว่าราก เห่งของการกตขีสตรีเพศนั้นคือระบบชายเป็นใหญ่ ดังนั้น จุดหมายที่สำคัญจะต้องเป็น กระบวนการต่อสู้ที่เป็นอิสระเพื่อแสวงหาหนทางและวิธีการที่จะเลิกการเหยียดเพศ ปลด ปลดปล่อยผู้หญิงจากโครงสร้างทางสังคมที่ให้ชายเป็นใหญ่ และทำให้ความแตกต่างทางเพศ ของมนุษย์ไม่เป็นสิ่งสำคัญในการกำหนดสิ่งต่างๆ อีกต่อไป กลุ่มแนวคิดนี้จึงค่อนข้างจะ เห็นผู้ชายเป็นศัตรูและเห็นความสำคัญของ "สงครามระหว่างเพศ"

หากย้อนไปมองจุดที่ว่าการกตขีสตรีมีสาเหตุมาจากสภาพทางชีววิทยา อีกครั้ง กลุ่มที่มีแนวความคิดแบบสุดขั้วนี้จะเห็นว่า การปฏิวัติทางชีวภาพ (biological revolution) เป็นสิ่งจำเป็นในการปลดปล่อยสตรีให้เสมอภาค พวกเขาเชื่อว่าเทคโนโลยีขั้นสูงและวิทยา การที่ก้าวหน้า เช่นการผสมเทียม การทำเด็กหลอดแก้ว การให้กำเนิดบุตรโดยอาศัย เทคโนโลยีและความก้าวหน้าทางการแพทย์เข้าช่วยนั้นจะช่วยแบ่งเบาภาระในการให้กำเนิด บุตร และช่วยให้ผู้หญิงเป็นอิสระจากข้อกำหนดทางธรรมชาติ และปลดปล่อยสตรีจาก ความไม่เสมอภาคเบื้องต้น

นอกจากนั้นแล้ว ความก้าวหน้าทางวิทยาการยังได้ช่วยลดความเกี่ยวโยง ระหว่างเพศกับการสืบพันธุ์ ทำให้เรื่องเพศและการมีบุตรเป็นสิ่งที่แยกจากกันได้ ซึ่งก็เท่า กับเป็นการช่วยปลดปล่อยสตรีจากการต้องมีบุตร ทำให้การมีบุตรนั้นเป็นสิ่งที่สามารถ เลือกได้ มิใช่ถูกบังคับกำหนดให้ทำในระดับหนึ่ง ในแง่นี้ก็เท่ากับว่าเทคโนโลยีและความ ก้าวหน้าทางวิทยาการนั้นมีผลให้ความเป็นหน่วยพื้นฐานทางชีวภาพและเศรษฐกิจของ ครอบครัวหมดไป ซึ่งก็ย่อมจะส่งผลให้บทบาทตามหน้าที่ทางสังคม (social role system) ของความสัมพันธ์ที่กตขีนั้นหมดไปด้วย

นักต่อสู้เพื่อสิทธิสตรีกลุ่มนี้ไม่มีทฤษฎีการต่อสู้ที่ตายตัว แต่มีวิธีการทำงานที่หลากหลาย ตั้งแต่การรวมกลุ่มกันพูดคุยเพื่อสร้างจิตสำนึก (consciousness raising) จนกระทั่งถึงการเคลื่อนไหว ผลักดัน ให้รัฐแก้ปัญหาต่างๆ โดยมีรูปแบบการเคลื่อนไหวที่ค่อนข้างจะสุดขั้ว แปลกและดึงดูดความสนใจได้มาก เช่น กลุ่ม SCUM (Society for Cutting up Men) หรือสมาคมทำลายล้างผู้ชาย เพราะเห็นว่าผู้ชายเป็นต้นปัญหา ตัวเชื้อโรคที่จะต้องถูกกำจัด กลุ่ม WITCH อันเป็นกลุ่มของผู้หญิงที่ฉลาดแกมกล้าและรู้จักต่อสู้ร่วมกัน⁴

2.2.3 ทิศนะของกลุ่มเรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวคิดแบบกลาง ๆ หรือเป็นไปในแนวปฏิรูป

กลุ่มผู้เรียกร้องสิทธิเสมอภาคระหว่างเพศที่มีแนวคิดแบบกลาง ๆ (Moderate Feminism) หรือเป็นไปในแนวทางปฏิรูป (Reformative) เห็นว่าการเรียกร้องสิทธิสตรีนั้นเริ่มจากความจริงที่ว่า มนุษย์ทุกคนถูกสร้างขึ้นมาให้เท่าเทียมกัน ดังนั้นผู้หญิงในฐานะมนุษย์เหมือนกับผู้ชายก็ควรจะได้รับโอกาสและสิทธิต่างๆ เสมอกับชาย และผู้หญิงในฐานะบุคคลก็ควรจะต้องมีเสรีภาพในการกำหนดฐานะและบทบาททางสังคมได้เช่นเดียวกับชาย

กลุ่มเรียกร้องสิทธิสตรีที่มีแนวคิดในเชิงปฏิรูปนี้ไม่ได้วิเคราะห้ความจำเป็นที่ผู้หญิงจะต้องเป็นมารดา ไม่ได้วิเคราะห้ครอบครัวในลักษณะที่รุนแรง แต่พวกเขาได้เห็นด้วยกับกลุ่มแนวทางสุดขั้ว (Radical Feminism) ในแง่ที่ว่าสถาบันครอบครัวนั้นเป็นสถาบันที่กดขี่สตรี พวกนี้ไม่ต้องการให้สังคมกำหนดคุณค่าว่าการแต่งงาน การมีครอบครัวเท่านั้นที่เป็นเครื่องหมายแห่งความสำเร็จของผู้หญิง ผู้หญิงควรมีโอกาสได้ประสบความสำเร็จในด้านอื่นที่ตนต้องการและเป็นคนได้เต็มคนอย่างที่ยากจะเป็น

ส่วนในประเด็นเรื่องการเหยียดเพศหรือการแบ่งแยกโดยถือเพศ (sexism) นั้น กลุ่มที่มีแนวคิดแบบปฏิรูปนี้มองต่างไปจากกลุ่มอื่น คือ มองไปในแง่ที่ว่า การที่สังคมกำหนดบทบาทผู้หญิงให้อยู่แต่เพียงในบ้าน ไม่ออกไปวุ่นวายกับโลกภายนอกนั้นมันเป็นผลดีต่อวงการธุรกิจ เพราะว่าการจำเจอยู่แต่เพียงในบ้านนั้นทำให้ผู้หญิงพยายาม

⁴ เฟิ่งอ้าง, หน้า 26.

แสวงหาสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ มาแก้เบื่อ ทำให้เกิดการบริโภคที่เกินจำเป็น (overconsumption) ซึ่งเป็นผลดีต่อกลุ่มนายทุนในระบบทุนนิยมเป็นอย่างมาก นอกจากในแง่นี้แล้ว พวกเขายังมองเพศนิยมว่าเป็นสิ่งที่ผิด เพราะว่ามันทำให้สังคมสูญเสียสติปัญญา ความสามารถของคนไปถึงครึ่งหนึ่งของจำนวนทั้งหมด แท้จริงแล้วเพศนิยมนั้นไม่ได้เป็นผลดีแก่ผู้ใดเลย และหากจะมองไปแล้ว ผู้ชายก็เป็นเหยื่อของความไม่เสมอภาคเท่าๆ กับผู้หญิงเหมือนกัน ดังนั้นในการล้มเพศนิยม ผู้ชายก็จะเป็นฝ่ายได้รับประโยชน์และผลดีด้วยเช่นกัน

กลุ่มผู้เรียกร้องสิทธิสตรีที่มีแนวคิดแบบปฏิรูปหรือแบบกลางๆ นี้ ไม่ได้เห็นผู้ชายเป็นศัตรู พวกเขายังมีความคิดเห็นในแง่ดีในการที่จะทำงานร่วมกับผู้ชาย อย่างไรก็ตาม ไรก็ดี พวกเขาก็ตระหนักว่า ผู้หญิงจะต้องพึ่งตัวเอง การจะคาดหวังให้ผู้ชายปลดปล่อยตนนั้นเป็นการไม่ถูกต้อง ผู้หญิงก็เหมือนกับกลุ่มผู้ถูกกดขี่อื่น ๆ ที่จะต้องต่อสู้เพื่อเสรีภาพของตนเอง แต่ผู้หญิงก็ยากที่จะปลดปล่อยตนเองให้เสรีได้โดยการตระหนักถึงศักยภาพและสิทธิของตน และเปลี่ยนแปลงโดยลำพังตน การจัดตั้งและรวมกลุ่มของผู้หญิงที่เรียกร้องและเปลี่ยนแปลงเพื่อยกระดับฐานะของสตรีให้เสมอภาคกันนั้นเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะรวมพลังแก้ไขให้สำเร็จผล

กลุ่มแนวคิดเชิงปฏิรูปนี้ไม่ได้มีเป้าหมายที่จะเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองของสังคม พวกเขามองปัญหาในแง่ที่ดี คือเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงในสังคมนั้นสามารถทำได้ในระบบสังคมปัจจุบันโดยไม่จำเป็นต้องใช้วิธีการรุนแรง และเรียกร้องให้มีการแก้ปัญหาเฉพาะเรื่อง เฉพาะจุด เช่น ปัญหาสตรีที่ยากจน สวัสดิการของมารดา ความไม่เท่าเทียมกันในทางกฎหมาย การแบ่งแยกอาชีพโดยถือเพศ (sexism) โอกาสทางการศึกษา การมีงานทำ สถานภาพสังคม ครอบครัว เป็นต้น โดยใช้วิธีที่เป็นไปในลักษณะของการปฏิรูป เช่น การปฏิรูปกฎหมาย การยกเลิกการปฏิบัติที่แบ่งแยกโดยถือเพศ การให้ความเสมอภาคทางการศึกษา ฯลฯ ด้วยเป้าหมายที่จะทำให้ผู้หญิงได้มีความเสมอภาคทางโอกาส ได้มีส่วนร่วมในสังคมอย่างเสมอภาคและกว้างขวาง โดยยังคงบทบาทของการเป็นภริยาและแม่ที่ดี ตัวอย่างของกลุ่มผู้ที่ต่อสู้เพื่อสิทธิเสมอภาคของสตรีที่จัดอยู่ในแนวปฏิรูปนี้ก็คือ องค์กรสตรีแห่งชาติ (National Organization of Women) หรือ NOW ที่ตั้งขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เมื่อ ค.ศ. 1966 โดยเบตตี ฟรีเดิน (Betty Friedan) และนักคิด เช่น แมรี โวลสโตนคราฟท์ (Mary Wollstonecraft), จอห์น สจิวท มิลล์ (John Stuart Mill) เป็นต้น